

Masarykova univerzita Fakulta sociálních studií

Pravidla mezinárodního obchodu se zbožím

Oldřich Krpec, FSS MU

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Formování mezinárodního obchodního režimu

26.6.1945 vzniká **OSN**

- *UN Development Programme* (**UNDP** – rozvojové aktivity **DCs**);
- *UN Conference on Trade and Development* (**UNCTAD** – **obchod DCs**);
- *International Labor Organization* (**ILO** – pracovní standardy)

12/1945 **USA** vybídla své spojence k **zahájení jednání** k uzavření **multilaterální dohody** o **recipročním snižováním cel** na zboží;

- **2 pilíře mezinárodního systému: IMF a WB** (Brettonwoodský sys.) - chybí třetí pilíř pro **obchod a zaměstnanost...**
- **1946-1948:** snaha vytvořit ITO...
- USA, OSN a ECOSOC přijali **rezoluci svolávající konferenci** k návrhu charty ITO.

V rámci ECOSOC (OSN) **přípravný výbor ITO:**

- Londýn (1946) – návrh zahájit vzájemná **jednání o odstranění bariér...**
- **Ženeva (1947) – práce na GATT...**
- **Havana – konference (1947-1948)**

1948 – Havana

- Závěrečné setkání v rámci **Konference OSN o obchodu a zaměstnanosti** - závěrečný **akt 24.3.1948**.
- Vypracována **charta ITO** - **první kolo** (Ženeva) jednání Smluvních stran **GATT**.

GATT 1948

- provizorní řešení – **protokol** o provizorním provedení - **30.10.1947** (vstup v platnost 1.1.1948);
- **23 smluvních stran: Vzájemná ujednání (dohoda) + kapitola V. charty: „General Agreement on Tariffs and Trade“;**
- Základní principy: **doložka nejvyšších výhod** (MFN) a **národní zacházení** (national treatment);

Následuje **8 kol** mnohostranných obchodních jednání...

3/1948 v Havaně vyjednávání o ITO **ukončeno** – **charta** neúspěšně předložena **Kongresu USA**.

12/1950 **Truman vzdal...**

Kola mnohostranných jednání

- **Ženeva 1947**
 - 45000 koncesí, 10 mld. USD;
 - dopad na 20% obchodu;
- **Anenecy 1949 a Torquay 1950-51**
 - skromný pokrok 5 resp. 8,7 tis koncesí;
 - vyčerpávání systému „výrobek za výrobek“;
 - **nezraňující** položky, kdo již měl cla nízká, neměl co **nabídnout**...
- **Ženeva 1955-56** a **Dillon 1960-61** stejná pravidla i problémy...
 - přesto 1947 až 1962 snížení cel o 35%;
- **Kenedy round 1963-67** (62 účastníků):
 - **lineární metoda** – původně snaha o -50%, nakonec **-35%**, AGRI dotčeno minimálně;
 - **rozvojové** země bez požadavku reciprocity;
 - sjednané koncese 40mld. USD, cla na MANU výrobky **na 10%**;
 - přijat **antidumpingový** kodex (zůstávají ostatní NTB);
- **Tokio 1973-79**(102 účastníků):
 - metoda **harmonizace** (vyšší cla byla snížena více);
 - koncese na 125mld. USD;
 - cla na MANU zboží snížena **o 33% na** v průměru **5%**;
 - pokrok v **NTB** a **zemědělství** velmi skromný;
- **Uruguay 1986-94** (123 účastníků)
 - iniciátory EU a Kanada, **WTO** (GATS, TRIPS)
 - přijetí vícestranných dohod všemi (princip jediného závazku);
 - *Ministerské konference: 1996 Singapur, 1998 Ženeva, 1999 Seattle, **2001 Doha**, 2003 Cancún, 2005 Hong-Kong, 2009 a 2011 Ženeva;*

Světová obchodní organizace (WTO)

- **WTO** vzniká 1.1.1995
- 1.1.1996 končí GATT (47) jako provizorní ujednání
- GATT 47 je v podstatě inkorporován do **GATT 94**

“Marrákešská deklarace” – závěrečný dokument

Dohoda o WTO (cíle a funkce, orgány)

Příloha 1:

1A: **GATT 1994** (GATT 1947 + 19 mnohostranných dohod)

1B: **GATS** (Obchod službami)

1C: **TRIPS** (Obchodní aspekty práv k duševnímu vlastnictví)

Příloha 2: **Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporů**

Příloha 3: Mechanismus přezkoumávání obchodní politiky

Příloha 4: Vícestranné obchodní dohody

Multilaterální dohody o obchodu se zbožím

(Příloha 1A Dohody o WTO)

- General Agreement on Tariffs and Trade (1994)
- Agreement on Agriculture
- Sanitary and Phytosanitary Measures (XX. GATT 1994)
- Textiles and Clothing (ex. 1.1.2005)
- Technical Barriers to Trade
- Trade-Related Investment Measures (TRIMs)
- Anti-dumping (VI. GATT 1994)
- Customs valuation (VII., VIII. GATT 1994)
- Preshipment Inspection
- Rules of Origin
- Import Licensing (XI., XIII. GATT 1994)
- Subsidies and Countervailing Measures (VI., XVI. GATT)
- Safeguards (XIX. GATT)

Článek I. - *Doložka nejvyšších výhod*

- Všechny **výhody** (a přednosti, výsady, osvobození) **poskytnuté kteroukoliv smluvní stranou** jakémukoliv **výrobku z kterékoliv jiné strany** budou ihned **přiznány obdobnému výrobku** pocházejícímu **z území všech ostatních smluvních stran**.

Článek II. - Listiny koncesí

- Každá smluvní strana poskytne obchodu ostatních smluvních stran zacházení, jež nebude méně příznivé, než jak je **stanoveno** v příslušné části příslušné **listiny**, připojené k této Dohodě.
- To se **nevztahuje** na:
 - nediskriminační vnitřní **daň**
 - **antidumpingové** či vyrovnávací clo
 - **poplatky** úměrné nákladům poskytnuté služby
- Strana nezmění svůj způsob zjišťování celní hodnoty zboží tak, aby tím znehodnotila celní koncesi.
- **Listiny koncesí** jsou **nedílnou součástí** této smlouvy.

Článek III. - *Národní režim*

- Strany uznávají, že **vnitřní dávky a daně** nemají být uplatňovány na dovážené či domácí výrobky způsobem, jímž by se poskytovala **ochrana domácí výrobě**.
- **Výrobkům dovezeným** (ze smluvní strany) na území (jiné) smluvní strany bude poskytováno **zacházení ne méně výhodné než** jaké je poskytované **obdobným** výrobkům **domácího původu**.

Článek VI. - *Antidumpingová a vyrovnávací cla*

- Strany uznávají, že **dumping**, jímž se zboží jedné země uvádí na trh druhé země za cenu nižší, než je jeho normální hodnota, **je zavrženíhodný**, způsobí-li (nebo hrozí způsobit) **podstatnou újmu výrobního odvětví** na území smluvní strany (*existující či potenciální*).
- Cena výrobku vyváženého ze země do země je nižší než jeho normální hodnota pokud **je nižší než** při běžném obchodu **srovnatelná cena obdobného** výrobku určeného **pro spotřebu ve vývozní zemi**.
- Za účelem vyrovnání nebo zabránění dumpingu může smluvní strana uvalit **antidumpingové clo** nepřevyšující dumpingové rozpětí.
- **Vyrovňovací clo** nebude vybíráno vyšší částkou, než je odhadnutá **prémie či subvence**, o níž bylo zjištěno, že byla poskytnuta na zhotovení výrobu nebo vývoz výrobku v zemi původu.

(Nelze kombinovat)

Článek VII. - *Zjišťování hodnoty k celním účelům*

- *Existuje dohoda o provádění*
- Založena na **skutečné hodnotě dovezeného zboží**, nikoliv hodnotě zboží domácího původu.
- Skutečná hodnota – **cena za kterou se zboží (takové nebo obdobné) prodává při běžném obchodě v podmínkách neomezené soutěže.**

Článek VIII. - *Poplatky a formality při dovozu a vývozu*

- Omezeny na **částku odpovídající** přibližným **nákladům** na poskytnuté **služby**. Nebudou představovat ochranu domácím výrobkům.
- Závazek maximálně zjednodušit a urychlit administrativu.

Článek XI. - *Všeobecné odstranění množstevních omezení*

- **Žádné** zákazy nebo **omezení jiná než cla**, daně nebo jiné dávky, ať jsou prováděna **kvótami**, dovozními nebo vývozními **licencemi** nebo jinými opatřeními nebudou zaváděny či udržovány žádnou smluvní stranou na dovoz jakéhokoliv výrobku nebo vývoz na území jiné strany.
- **Výjimky:**
 - vývozní zákazy v případě **kritického nedostatku potravin**, nebo jiných výrobků nezbytných;
 - dovozní omezení týkajících se zemědělských výrobků, **nutné k provedení vládních opatření** (taxativní případy).

	8	26	ostatní
Dovozy%	67,1	26,2	2,0
Produkt%	78,1	17,5	4,4
INDU-vázané	4,1	27,6	34,3
INDU-aplikované	3,9	7,9	9,9
AGRI-vázané	13,1	65,8	62,3
AGRI-aplikované	13,4	19	17

Článek XII. - Omezení k ochraně platební bilance

- Výjimka k XI – za účelem ochrany své vnější finanční pozice a své **platební bilance** může strana omezit množství či hodnotu zboží k dovozu (*nezbytně nutný rozsah*).

Článek XIII - Nediskriminační provádění množstevních omezení

- Žádný zákaz nebo omezení dovozu či vývozu nebude uplatňován pokud nebude uplatňován na dovoz/vývoz ze/do **všech třetích zemí**.
- Při uplatňování dovozních omezení bude strana usilovat o takové rozdělení obchodu tímto výrobkem, které se co nejvíce **přiblíží podílům před zavedením omezení**.

Článek XVI. - Subvence

- Jestliže strana poskytuje **subvenci jež způsobuje zvýšení vývozu** nebo **snížení dovozu** jakéhokoliv výrobku, **oznámí** písemně **SMLUVNÍM STRANÁM (SS) rozsah** a povahu, odhad účinku a **okolnosti, které činí subvenci nutnou.**
- Strany **uznávají**, že poskytnutí vývozní subvence může mít **škodlivé účinky** pro jiné strany a může vyvolat poruchy obchodních zájmů a může znesnadňovat dosažení **cílů Dohody.**
- Strany by se měly vystríhat užívání **subvencí na základní produkty.** Pokud užívají subvence k zvýšení vývozu – neměl by být výsledkem **zisk většího podílu na trhu.**
- Strany přestanou od 1.1. 1958 poskytovat subvence na **jiný než základní výrobek**, jestliže by subvence měla za následek prodej výrobku pro vývoz za cenu nižší, než je cena podobného výrobku na domácím trhu.

Článek XVII. - Státní obchodní podniky

- Strana, která zřídí či udržuje státní podnik se zavazuje, že se podnik bude při svých operacích zahrnujících dovoz a vývoz řídit zásadami o nediskriminačním zacházení.
- Podniky budou provádět nákupy a prodeje pouze **podle obchodních úvah**.
- Výjimka: bezprostřední vládní spotřeba.

Článek XVIII. - Státní pomoc hospodářskému rozvoji

- Strany uznávají, že **dosažení cílů** Dohody bude **usnadněno pokračujícím rozvojem** jejich hospodářství, což platí zvláště pro strany, jejichž hospodářství může zajistit jen **nízkou životní úroveň** a které je na **počátečním stupni vývoje**;
- Tyto strany **mohou být nuceny zavádět ochranná opatření postihující dovoz** – tato opatření jsou **oprávněná, pokud usnadňují dosažení cílů Dohody** (*hospodářský rozvoj a zvyšování životní úrovně*). Tyto smluvní strany by měly **požívat dodatkových výhod**, které umožní udržet dostatečnou **pružnost celních sazebníků** (*celní ochrana pro vybudování určitého odvětví*), mohou zavádět množstevní omezení na ochranu **platební bilance**;
- Za některých okolností tato opatření **nepostačí** – proto se strana s nízkou životní úrovní může **přechodně odchýlit od ustanovení ostatních článků** Dohody. Jiné strany, jejichž hospodářství je ve stavu rozvoje mohou předkládat **žádosti SS**.
- Smluvní strany uznávají, že strany s nízkou životní úrovní mají **sklon k potížím s platební bilancí**. Tyto smluvní strany mohou upravovat celkovou úroveň svých dovozů omezením množství nebo hodnoty zboží (*opatření nepřekročí mez potřebnou k zabránění závažným následkům*).

Článek XIX. - Nouzová opatření při dovozu některých výrobků

- Jestliže se v důsledku **nepředvídaného vývoje** (a účinku závazků smluvní strany) **dováží některý výrobek** v tak zvýšeném **množství**, že to působí (či hrozí způsobit) **vážnou újmu** domácím výrobcům, bude mít strana právo *(v přiměřeném rozsahu a na dobu nutnou)* **suspendovat závazek** (koncesi).
- Než některá strana učiní opatření, **oznámí** to SS a poskytne stranám, které mají vážný zájem **konzultace** *(předběžně za kritických okolností)*. **Nedohodnou-li** se strany, mohou postižené strany po oznámení kroku SS **suspendovat koncese stejně hodnotné**.

Článek XX. - *Všeobecné výjimky*

- Pokud taková opatření **nebudou prováděny diskriminačně**, umožňuje dohoda **vždy opatření** :
 - nutná k ochraně veřejné **mravnosti**
 - nutná k **ochraně zdraví** lidí, zvířat, rostlin
 - týkající se dovozu/vývozu **zlata a stříbra**
 - nutná k tomu, aby se zajistilo zachování zákonů
 - učiněná k ochraně **národních památek** umělecké hodnoty
 - k ochraně vyčerpatelných přírodních zdrojů...(ve spojení s omezením domácí výroby či spotřeby)
 - opatření pro distribuci **nedostatkových výrobků**..

Článek XXI. - Bezpečnostní výjimky

- Žádné ustanovení Dohody nebude vykládáno tak:
 - že by vyžadovalo podávat **informace bezpečnostního charakteru**
 - že by zabraňovalo činit **opatření potřebné pro ochranu** podstatných zájmů **bezpečnosti** (*štěpné materiály, obchod se zbraněmi, za války*)
 - že by znemožňovalo dostát **závazkům vyplývajícím z Charty OSN** (*mír a bezpečnost*).

Článek XXIV. - Územní aplikace, celní unie, oblast volného obchodu

- Ustanovení dohody se aplikují pro **mateřská celní území**.
- Celní území je každé území pro které platí odlišná cla.
- Ustanovení dohody neznemožňují **pohraniční styk**.
- Smluvní strany uznávají, že je **žádoucí**, aby se **zvýšila** rozvíjející se **volnost obchodu dobrovolnými ujednáními** sjednanými za účelem **těsnější integrace hospodářství zemí**, které jsou stranami takovýchto dohod. Uznávají, že účelem celní unie aneb oblasti volného obchodu má být **usnadnění obchodu** mezi zúčastněnými územími a **nikoli vytváření překážek** obchodu ostatních smluvních stran s těmito územími.
- Ustanovení dohody nezabraňují **utvoření CU nebo ZVO**.
 - Cla a jiné úpravy obchodu však **nesmí být** vůči stranám, které nejsou součástí CU **vyšší** než před jejím zřízením.
 - Cla a jiné úpravy obchodu ponechané v platnosti v ZVO se nesmí zvýšit.

- Každá strana, která se rozhodne vstoupit do CU/ZVO nebo ji zřídit **oznámí** to SS.
- SS **prostudují plán** na zřízení CU/ZVO. Pokud po prostudování SS naznaží, že dohoda pravděpodobně nepovede ke zřízení CU/ZVO (nebo doba není přiměřená) vydají (navrhujícím) stranám **doporučení**. Strany ji neprovedou pokud ji nepozmění dle doporučení.
- **CU** – nahrazení dvou či více celních území jedním celním územím tak, že cla (a jiné úpravy obchodu) jsou odstraněny v podstatě pro veškerý obchod mezi zeměmi. V podstatě stejná cla jsou uplatňována každým členem unie pro obchod s územími mimo unii.
- **ZVO** – skupina celních území, ve kterých jsou cla a jiné úpravy obchodu odstraněny v podstatě pro veškerý obchod mezi členskými územími.

Článek XXVIII.- *Celně tarifní jednání*

- Strany uznávají, že **cla jsou vážnými překážkami obchodu**. Proto mají **velký význam jednání** na základě reciprocity a vzájemných výhod zaměřená na podstatné **snížení** celkové úrovně **cel** a jiných dovozních a vývozních dávek, zvláště pak na snížení celkové úrovně vysokých cel (prohibitivních). SS proto mohou **uspořádat občas taková jednání**.
- Tato jednání se mohou týkat jednotlivých druhů výrobků, nebo se řídit mnohostrannými pravidly. Jednání mohou být zaměřena na snížení cel, vázání cel, stropy celních sazeb. SS uznávají, že úspěch jednání bude závislý na účasti stran, jejichž obchod s ostatními tvoří podstatný podíl.

Článek XXXVI. - Obchod a rozvoj

- Mezi cíli dohody je **zvýšení životní úrovně** a postupný **rozvoj**;
- **Výnosy z vývozu** méně rozvinutých zemí jsou pro jejich rozvoj životně **důležité**;
- Existuje **velký rozdíl** mezi životní úrovní;
- Je nutno podniknout **společné činnosti** k podpoře rozvoje;
- SS mohou méně rozvinutým stranám umožnit používat **zvláštních opatření** k podpoře jejich obchodu a rozvoje;
- Je třeba **rozvíjet výnosy** z vývozu MR stran;
- **Vyvinout úsilí** aby si zajistily podíl na růstu mezinárodního obchodu;
- Vytvořit **příznivé podmínky přístupu na světové trhy základním výrobkům** z MR stran, učinit kroky pro **stabilizaci** trhů se základními výrobky a k dosažení stálých a **spravedlivých cen**;
- Rychlý rozvoj MR stran bude zajištěn **diverzifikací struktury** jejich hospodářství;
- Je důležitá **finanční podpora** rozvoji – je důležitý vztah k mezinárodním **úvěrovým institucím**;
- Vyspělé strany neočekávají **reciprocitu** za závazky ke snížení cel a jiných překážek obchodu od MR stran.

Článek XXXVII (Závazky)

- Vyspělé strany se **zavazují**:
 - **přednostně snižovat** překážky u výrobků, na nichž mají MR strany **zvláštní vývozní zájem**;
 - **zdržet se** u nich **zvyšování** či zavádění celního zatížení;
 - nečinit fiskální opatření, které by mohly významně **bránit růstu** spotřeby u takových výrobků.
- Vyspělé strany – **přihlížejí k obchodním zájmům** MR stran při zavádění obchodních **opatření**.

Děkuji za pozornost

Oldřich Krpec

krpec@mail.muni.cz

MVES FSS MU, Joštova 10, 60200
Brno

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ